

Powšitkowne wozjewjenje čłowječich prawow

Zjednočenych narodow wot 10. 12. 1948

Preambla

Dokelž twori připóznaće wšěm čłonom čłowjeskeje swójby přislušaceje dostojnosće a jich jenakich a njeparujomnych prawow zakład swobody, sprawnosće a měra w swěće,

dokelž stej njedopóznaće a znajechanje čłowječich prawow k aktam barbarstwa wjedłoj, kotrež su swědomje čłowjestwa hłuboko zranili, a dokelž je so wutworjenje swěta, w kotrymž spožči so čłowjekam, swobodnym wot stracha a nuzy, swoboda rěčenja a wěry, jako najwyše prócowanje čłowjestwa wozjewiło,

dokelž je bytostne, čłowječe prawa z knjejstwom prawa škitać, zo njeby so čłowjek k zběžkej přećiwo tyranstwu a potłóčowanju jako poslednjemu srědkej nuzował,

dokelž je bytostne, wuwice přečelskich počahow mjez narodami spěchować,

dokelž su ludy Zjednočenych narodow we wustawkach znova swoju wěru do základnych čłowječich prawow, do dostojnosće a hódnoty čłowjeskeje wosoby a do runoprawosće muža a žony wobkružili a wobzamknyli, socialny postup a lěpše žiwjenske poměry při wjetšej swobodze spěchować,

dokelž su so sobustawske staty zawjazali, w zhromadnym džěle ze Zjednočenymi narodami powšitkowne respektowanie a zwoprawdženje čłowječich prawow a základnych swobodow přesadzić,

dokelž je zhromadne měnjenje wo tutych prawach a swobodach přewšo wažne za poľne spjelnjenje tutoho zawjazka,

proklamuje Generalna zhromadžizna

tute Powšitkowne wozjewjenje čłowječich prawow jako zhromadny ideal, kotryž ma so wot wšěch ludow a narodow docpěć, zo bychy kóždy jednotliwca a wšě organy towaršnosće tute wozjewjenje stajnje w pomjatu měli a so prócowali, přez wučbu a kubłanje respektowanie tutych prawow a swobodow spěchować a přez postupowace naprawy w narodnym a mjezynarodnym wobłuku jich powšitkowne a faktiske připóznaće a zwoprawdženje pola wobydlerstwa kaž sobustawskich statow tak tež tych jich nadknjejstwu podstějacych teritorijow zaručeć.

Artikl 1

Wšitcy čłowjekoj su wot naroda swobodni a su jenacy po dostojnosći a prawach. Woni su z rozumom a swědomjom wobdarjeni a maja mjezsobu w duchu bratrowstwa wobchadžeć.

Artikl 2

Kóždy je woprawnjeny, w tutym wozjewjenju proklamowane prawa a swobody wužiwać, a to bjez kóždehožkuli rozeznawanja, kaž po rasy, barbje, splahu, rěči, religiji, politiskim abo druhim přeswědčenju, narodnym abo socialnym pochadze, po zamóženju, narodze abo druhim statusu .

Dale njesmědža so žane rozdžěle činić na zakładze politiskeje, prawniskeje abo mjezynarodneje pozicije kraja abo teritorija, kotremuž wosoba přisluša, njedžiwajo na to, hač je njewotwisny, hač pod rukowacelstwom steji, hač njewobsedži swójske knježerstwo abo hač podleži někajkemu druhemu wobmjezowanju swojeje suwerenity.

Artikl 3

Kóždy ma prawo na žiwjenje, swobodu a wěstotu wosohy.

Artikl 4

Nichtó njesmě so w njewólnistwje abo robočanstwje dźeržeć; njewólnistwo a wikowanje z njewólnikami stej we wšěch swujich formach zakazanej.

Artikl 5

Nichtó njesmě so podćisnyć ćwělowanju abo surowemu, nječłowjeskemu abo ponižowacemu wobchadženju abo chłostanju.

Artikl 6

Kóždy ma prawo, wšudze jako prawakmany připóznaty hyć.

Artikl 7

Wšitcy čłowjekoj su přez zakonjom runi a maja bjez diskriminacije prawo na jenaki škit přez zakon. Wšitcy maja prawo na jenaki škit přećiwo kóždej diskriminaciji, kotraž by přez wozjewjenje je zraniła, a přećiwo pozbudženju k takjej diskriminaciji.

Artikl 8

Kóždy ma prawo na skutkownu juristisku pomoe pola přislušnych nutłkostatnych sudnistwow přećiwo jednanjam, kotrež jeho jemu po wustawje abo po zakonju přistějace základne prawa ranja.

Artikl 9

Nichtó njesmě so swojowólnje zajeć w jatbje dźeržeć abo z kraja wupokazać.

Artikl 10

Kóždy ma w poľne; runoprawosći prawo na to, zo so wo jeho prawač a winowatosćach a wo kóždej pľećiwo njemu zapoloženj; chłostanskoprawnej skóržbje pľez njewotwisne a njestronske sudnistwo sprawnje a zjawnje jedna.

Artikl 11

Kóždy chłostajomneho jednanja dla wobskorženy ma prawo na to, jako n jewinowaty plaćić, doľhož njeje jeho wina w zjawnynl jednanju, w kotrymž je wšě za swoje zakitowanje trěbne garantiye mět, wotpowědujo zakon jej dopokazana

Nichtó njesmě so dla jednanja abo zanjechnanja něčeho zasudzić, štož njebě w času, hdyž je so to stało, po nutłokrajnym abo po mjezynarodnym prawje chłostajomne. Runje tak njesmě so žane česě chłostan je wuprajič hač te w času chłostajolnneho jednanja pľihrožene chłostanje.

Artikl 12

Nichtó njesmě swojowólnym zapľimnjenjam do swojeho priwatneno žiwjenja, swojeje swójby, swojeho bydlenja a swojeje korespondency abo njezakonskim škodam swojeje česě a swojeho mjena wustajeny być. Kóždy ma prawo na juristiski škit pľećiwo tajkim zapľimnjenjam a škodam.

Artikl 13

Kóždy ma prawo, so znutłka slata swobodnje pohibowač a sej swoje bydlenje swobodnje wuzwolič.

Kóždy ma prawo, kóždy kra; inkluziwn je swój swójski kraj wopušćić a so do swojeho kraja wróćić.

Artikl 14

Kóždy ma prawo, w drunich krajach pľed pľescěhanjom azyl pytač a wužiwač.

Tute prawo njemóže so wužiwač w padže pľescěhanja dla ryzy njepolitiskicn złóstnistwow abo jednanjow, kotrež ranja cile a zasady Zjednoćenycn narodow.

Artikl 15

Kóždy ma prawo na statnu pľisłušnosť.

Nikomu njesmě so jeho statna pľisłušnosť swojowólnje sćazač ani zaprajič prawo, swoju statnu pľisłušnosť změnić.

Artikl 16

Mužojo a žony w žeńtwykmanej starobje maja bjez wobmjezowanja na zakładze rasy, statne je pľisłušnosće abo religije prawo, do mandźelstwa .stupić a swójbu založić.

Woni maja jenake prawa pľi zmandźelenju, w mandźelstwje a pľi rozwjazanju mandźelstwa.

Zmandźelenje smě so jenož w swobodnej a dospołnej pľezjednosći pľichodneju mandźelskeju stač.

Artikl 17

Kóždy ma prawo, sam abo zhromadnje z druhimi wobsydstwo měč.

Nichtó njesmě swojowólnje swoje wobsydstwo zhubić.

Artikl 18

Kóždy ma prawo na swobodu mysłow, swědomja a religije; tute prawo wopľija swobodu, swoju religiju a swój swětonahlad změnić, kaž tež swobodu, swoju religiju abo swój swětonahlad sam abo w znromadnosći z drunimi, zjawnje abo priwatnje pľez wučbu, praktikowanje, božu službu a wobkedžbowanjc nabožnych naložkow zwuraznić.

Artikl 19

Kóždy ma prawo na swobodu měnjenja a wuprajenje měnjenja tute prawo wopľija njehaćenu swobodu měnjenja a swobodu, sej njedžiwajo na statne hranicy informacije a ideje ze srědkami kóždehožkuli razu wobstarač, pľijimowač a dale dawač.

Artikl 20

Kóždy ma prawo na swobodu zhromadźnja a zjednoćenja za měrliwe zaměry.

Nichtó n jesmě so nuzowač, zjednoćenstwu pľisłušeć.

Artikl 21

Kóždy ma prawo, so pľi rjadowanju zjawnych naležnosćow swojeho kraja njeposrědnje abo pľez swobodnje wolenycn zastupjerjow wobdžělić.

Kóždy ma pod jenakimi wuměnjenjemi prawo na pľistup k zjawnym zastojnstwam w swoim kraju.

Wola ludu tworí zakład za awtoritu zjawneje mocy; tuta wola dyrbi so zwuraznić pľez so wospjetowace, woprawdžite, powšitkowne a rune wólby, kotrež wotměwaja so z tajnym wotedaćom hłosow abo po tomu runohódnym swobodnym wólbny

modusu.

Artikl 22

Kóždy ma jako člon towaršnosće prawo na socialnu wěstotu a móže pľez nutřkostatne naprawy a mjezynarodne zhromadne džěło wobkedźbujo organizaciju a pomocne srědky kóždoho stata wužiwać za swoju dostojnosć a swobodne wuwěće swojeje wosobiny njeaparujomne hospodarske, socialne a kulturne prawa

Artikl 23

Kóždy ma prawo na džěło, na swobodnu wólbu powołanja, na přiměrjene a spokojace džělowe wuměńjenja kaž tež na škit pľećiwo bjezdžělnosći.

Wšitcy čłowjekojko maja bjcz kóždeje diskriminacije prawo na jenaku mzdu za jenake džěło.

Kóždy, kiž džěła, ma prawo na sprawne a přihódne zarunanje džěła, kotrež jemu a jeho swójbje čłowjeskej dostojnosći wotpowědowacu eksistencu zawěsća a kotrež ma so, jeli trjeba, z druhimi socialnymi škitnynli napravami dopjelněć.

Kóždy ma prawo, za škit svojich zajimow džěłarnistwa załozić a tajkim přistupić.

Artikl 24

Kóždy ma prawo na džělowe přestawki a swobodny čas inkluziwnje přiměrjene wobmjezowanje džěloweho časa kaž tež na prawidłowny pľaćeny dowol.

Artikl 25

Kóždy ma prawo na za swoju strowotu a derjeměće a tu swojeje swójbje přiměrjeny žiwjenski standard, inkluziwnje dosahace zežiwjenje, drascenje, bydlenje, lěkarske zastaranje a trěbne socialne poslužby, kaž tež dale prawo na wěstotu w padže bjezdžělnosće, chorosće, invalidity, zwudowjenja staroby abo druheje straty svojich zežiwjenskich srědkow pľez njezawinowane wobstejnosće.

Maćerje a džěći maja prawo na wosebitu pomoc a podpěru. Wšěm džěćom, mandželskim a njemandželskim, přisteji jenaki socialny škit.

Artikl 26

Kóždy ma prawo na kubłanje. Wučba dyrbi znajmjeńša w elementarnym abo zakładnym schodženku darmotna być. Elementarna wučba je obligatoriska. Fachowo- a powołanskošulska wučba dyrbi powšitkownje přistupna być, a wysokošulska wučba dyrbi wšěm wotpowědnje jich kmanosćam na jenake wašnje wotewrjena być.

Kubłanje dyrbi na poľne rozwiće čłowjeskeje wosobiny a na sylńenje respektowanja čłowječich prawow a zakładnych swobodow wusměrjene być. Wone dyrbi zrozumjenje, tolerancu a pľečelstwo mjez wšěmi ludami a wšěmi rasowymi abo nabožnymi skupinami spěchowac a džěławosć Zjednoćenym narodow za zdźerženje měra podpěrować.

Starši maja přenjorjadne prawo družinu kubłanja wuzwolić, kotrež ma so jich džěćom posrědkować.

Artikl 27

Kóždy ma prawo, so na kulturnym žiwjenju zhronladnosće swobodnje wobdžěleć, so nad wuměłstwami wjeselić a na wědomostnym postupje a jeho wudobyćacn džěl brać.

Kóždy ma prawo na škit duchownych a matericelnych zajimow, kotrež wurostuja za njeho jako tworićela z džěłow wědomosće, literatury abo wuměłstwa.

Artikl 28

Kóždy ma prawo na socialny a mjezynarodny porjad, w kotrymž móža so w tutym wozjewjenju wuprajene prawa a swobody poľnje zwoprawdzić.

Artikl 29

Kóždy ma winowatosće napľećo tej zhromadnosći, w kotrejž je jeničce móžne swobodne a poľne wuwěće jeno wosobiny.

Kóždy podleži pľi wužiwanju svojich prawow a swobodow jenož tym wobmjezowanjam, kotrež zakon jeničce za tón zaměr pľedwidzi, pľipóznać a respektowanje prawow a swobodow druhich zawěsćić a sprawnym žadanjam moralki, zjawneho porjada a powšitkowneho derjeměća w demokratiskej towaršnosći wotpowědować.

Tute prawa a swobody njesmedza so w žanym padže w napľećiwku k cilam a zasadam Zjednoćenym narodow wužiwać.

Artikl 30

Ničo w tutym wozjewjenju njesmě so do toho směra wuľozować, zo so za stat, za skupinu abo wosobu prawo stwori, tajke džěło wukonjeć abo tajki skutk zwoprawdzić, kiž so na wotstronjenje w tutym wozjewjenju wuprajenym prawow a swobodow měritej.